מסילת ישרים — בדרך קנית היראה

בְּדֶרֶךְ קְנִיַּת הַיִּרְאָהאַחַד דֶּרֶךְ קְנִיַּת הַיִּרְאָה הַזֹּאת הוּא הַהִתְבּוֹנֵן עַל שְׁנֵי עִנְיָנִים אֲמִתִּיִּים:

הָאֶחָד הוּא, הֱיוֹת שְׁכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ נִמְצֵאת בְּכָל מָקוֹם שֶׁבָּעוֹלָם וְשֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מַשְׁגִּיחַ עַל כָּל דָּבָר קָטָן וְגָדוֹל אֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינָיו, לֹא מִפְּנֵי גֹּדֶל הַנּוֹשֵׂא, וְלֹא מִפְּנֵי פְּחִיתוּתוֹ, אֶלָּא הַדָּבָר הַגָּדוֹל וְהַדָּבָר הַקָּטָן הַנִּקְלֶה וְהַנִּכְבָּד הוּא רוֹאֶה וְהוּא מֵבִין בְּלִי הֶפְרֵשׁ.

הוּא מָה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (ישעיה ו:ג): מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאוֹמֵר (ירמיה כג:כד): הֲלֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא. וְאוֹמֵר (תהלים קיג:ו): מִי כַּה' אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. וְאוֹמֵר (תהילים קלח:ו): כִּי רָם ה' וְשָׁפָל יִרְאֶה וְגָבֹהַּ מִמֶּרְחָק יְיֻדָּע.

וְכֵיוָן שֶׁיִּתְבָּרֵר לוֹ שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, הוּא עוֹמֵד לִפְנֵי שְׁכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז מֵאֵלֶיהָ תָּבוֹא בּוֹ הַיִּרְאָה וְהַפַּחַד פֶּן יִכָּשֵׁל בְּמַעֲשָׂיו, שֶׁלֹּא יִהְיוּ כָּרָאוּי לְפִי רוֹמְמוּת כְּבוֹדוֹ.

וְהוּא מָה שֶׁאָמְרוּ (פרקי אבות ב:א): דַּע מָה לְמַעְלָה מִמְּךָ, עַיִן רוֹאָה וְאׇזֶן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשֶׂיךָ בַּסֵּפֶר נִכְתָּבִים, כִּי כֵיוָן שֶׁהַשְׁגָּחַת הקב"ה עַל כָּל דָּבָר, וְהוּא רוֹאֶה הַכֹּל, וְשׁוֹמֵעַ הַכֹּל, וַדַּאי שֶׁכָּל הַמַּעֲשִׂים יִהְיוּ עוֹשִׂים רֹשֶׁם, וְכֻלָּם נִכְתָּבִים בַּסֵּפֶר אִם לִזְכוּת אוֹ לְחוֹבָה.

וְאָמְנָם הַדָּבָר הַזֶּה אֵינוֹ מִצְטַיֵּר הֵיטֵב בְּשֵׂכֶל הָאָדָם, אֶלָּא עַל יְדֵי הַתְמָדַת הַהִתְבּוֹנְנוּת וְהַהִסְתַּכְּלוּת הַגָּדוֹל, כִּי כֵיוָן שֶׁהַדָּבָר רָחוֹק מֵחוּשֵׁינוּ לֹא יְצַיְּרוּהוּ הַשֵּׂכֶל אֶלָּא אַחַר רוֹב הָעִיּוּן וְהַהַשְׁקָפָה, וְגַם אַחַר שֶׁיְּצַיְּרוּהוּ יָסוּר הַצִּיּוּר מִמֶּנּוּ בְּנָקֵל אִם לֹא יַתְמִיד עָלָיו הַרְבֵּה.

וְנִמְצָא שֶׁכְּמוֹ שֶׁרֹב הַהִתְבּוֹנֵן הוּא הַדֶּרֶךְ לִקְנוֹת הַיִּרְאָה הַתְּמִידִית, כֵּן הֶסֵּחַ הַדַּעַת וּבְטוּל הָעִיּוּן הוּא הַמַּפְסִיד הַגָּדוֹל שֶׁלָּהּ, יִהְיֶה מֵחֲמַת טְרָדוֹת אוֹ בָּרָצוֹן, כָּל הֶסֵּחַ דַּעַת בְּטוּל הוּא לַיִּרְאָה הַתְּמִידִית.

הוּא מָה שֶׁצִּוָּה הקב"ה אֶל הַמֶּלֶךְ (דברים יז:יט): וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן יִלְמַד לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹהָיו. הָא לָמַדְתָּ שֶׁאֵין הַיִּרְאָה נִלְמֶדֶת אֶלָּא מִן הַקְּרִיאָה הַבִּלְתִּי נִפְסֶקֶת.

וּתְדַקְדֵּק שֶׁאָמַר לְמַעַן יִלְמַד לְיִרְאָה, וְלֹא אָמַר לְמַעַן יִירָא, אֶלָּא לְפִי שֶׁאֵין הַיִּרְאָה הַזֹּאת מֻשָּׂגֶת בְּטֶבַע, כִּי אַדְרַבָּא רְחוֹקָה הִיא מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי גַּשְׁמִיּוּת הַחוּשִׁים, וְאֵינָהּ נִקְנֵית אֶלָּא עַל יְדֵי לִמּוּד, וְאֵין לִמּוּד לְיִרְאָה אֶלָּא בְּרוֹב הַהִתְמָדָה בַּתּוֹרָה וּדְרָכֶיהָ בְּלִי הֶפְסֵק, וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה הָאָדָם מִתְבּוֹנֵן וּמְעַיֵּן בַּדָּבָר הַזֶּה תָּמִיד בְּשִׁבְתּוֹ, בְּלֶכְתּוֹ, בְּשָׁכְבּוֹ, וּבְקוּמוֹ, עַד שֶׁיִּקְבַּע בְּדַעְתּוֹ אֲמִתַּת הַדָּבָר, דְּהַיְנוּ: אֲמִתַּת הִמָּצְאוּת שְׁכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם, וֶהֱיוֹתָנוּ עוֹמְדִים לְפָנָיו מַמָּשׁ בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וְאָז יִירָא אוֹתוֹ בֶּאֱמֶת.

וְהוּא מָה שֶׁהָיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ מִתְפַּלֵּל וְאוֹמֵר (תהלים פו:יא): הוֹרֵנִי ה' דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ.